

ABONAMENTUL :

Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an . . . 40—
Pe 3 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate :

Pe un an . . . 100 franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Socialiștii români.

Consiliul național român a fost anunțat ieri pe telefon de conducerea fracțiunii române a partidului social-democrat că este de perfect acord cu lucrările prealabile și cu principiile cari se vor enunța de către Marea Adunare națională dela Alba-Iulia.

Trebue să mărturisim că ne-a căzut o piatră de pe inimă. Cu două zile mai înainte agenția telegrafică maghiară și foile ungurești căutau să creeze dificultăți în străinătate Consiliului național român înarmând mai ales pe socialiștii români contra lui. I se reproșă Consiliului că în sîmul său n'ar fi unitate de vederi, că hotărârile și enunțările n'ar avea o legitimitate perfectă, și că manifestul către popoarele culte n'ar acoperi și concepția socialiștilor români. Publicul românesc sta nedumerit și îngrijat de atitudinea asta sectaristă a socialiștilor noștri, ba lua în nume de rău conducătorilor partidului național român de ce a ținut cu orice preț ca în ceasurile aceste mari să fie consultată în afacerile noastre obștești și această disparentă minoritate a poporului nostru: socialiștii.

Să nu se uite însă că în Ungaria cel mai democrat și liberal partid este partidul național român. În activitatea parlamentară s'a dovedit partidul nostru ca cel mai progresiv, cel mai înțelegător pentru exigențele vremii, pentru nevoile tuturor păturilor sociale cari constituiesc: **poporul**. Partidul național român a prezentat în casa țării cel mai radical proiect de lege electorală, a cerut vot universal, pentru ambele sexe, și n'a făcut târg, n'a încheiat compromisuri cu convingerile sale politice cum au făcut socialdemocrații cari s'au aliat cu oprimatorul naționalităților, Vázsonyi.

Nu-i deci surprinzător, ba este chiar firesc, ca partidul național român, consecvent principiilor sale, să se intereseze și de opiniile minorității socialiste române al cărei loc nu este acolo sub epitropia partidului social-democrat care a oscilat în principii, ci aci în partidul nostru național unde se bucură de o paritate perfectă.

Socialiștii români erau dator să ia o atitudine hotărîtă pentruca opinia noastră publică să nu fie pradă veștilor tendențioase despre o deosebire de vederi în Consiliul național român în care ei au paritate. Au și făcut-o. Luni și-au trimis din Budapesta reprezentantul lor la Marele Sfat Național din Arad, pe d. Ion Flueraș care a făcut un expozeu limpede despre prerogativele clasei muncitorești a Românilor, despre garanțele ce le cer ei în noul stat român, și a cerut ca să fie informat despre proclamațiile adunării naționale din Alba-Iulia. Bărbații noștri i-au stat la dispoziție cu informațiuni detaiate, și-a precizat până în pânzele albe convingerile politice, au stăruit cu bunăvoință și răbdare asupra drepturilor legitime ale socialiștilor români, cari au o menire importantă și vor constitui o clasă puternică și înfloritoare în noul stat în

ale cărui organe de conducere vor fi reprezentate toate minoritățile și clasele, unde se vor bucura de perfectă libertate toate națiunile și confesiunile, și în urmă, d. Flueraș a fost pus în curent cu principiile cari vor fi enunțate de Adunarea Națională dela Alba-Iulia, principii cari privesc și drepturile juste ale muncitorimei românești.

D. Flueraș a plecat la Pesta unde a ținut consfătuiri cu tovarășii săi români, iar rezultatul consfătuirilor a fost comunicat pe telefon Marei Sfat Național: perfect acord de vederi.

Ținuta aceasta, clară și hotărîtă a socialiștilor români desavuiază armele neloiale ale domnului Iászi, care este autorul intelectual al instigărilor contra Consiliului național român, instigări făcute parte la socialiștii români, parte în proclamația lipsită de elan și de inspirație, subscrisă de Károlyi, parte prin cele jumătate de milion de tipărituri volante pe cari agenți fără scrupule, le răspândesc printre țărani noștri. Noi ne-am temut mai ales de-o influințare a atitudinii socialiștilor români. Ei, însă, s'au desorbit de partidul social-democrat, nu-i mai vrea epitropia politică, nu mai sunt mameluci cari să renunțe la exercițiul rațiunii proprii, ci acum sunt în clar cu chemarea lor obștească la care-i chiamă marile și veșnicile interese de viață ale neamului românesc. N'avem decât să-i felicităm pentru demnitatea de care au dat dovadă că sunt conștienți.

Socialiștii români astăzi știu că România nu mai este țara boierilor și feudalilor, ci țara în care regele Ferdinand a renunțat la imensele domenii ale Coroanei, țara în care familia Brătianu este hotărîtă să împartă la țărani pământul lucrat de spița ei 500 de ani, — țara în care nu-i boier care să nu se fi convins, că împământarea țărănilor și proletarilor este o **necesitate națională** și singura dovadă de patriotism.

Ajunși odată la acest acord, nu ne mai îndoiim că socialiștii români ne vor da mâna de ajutor la opera mare **constructivă**. Întâiu de toate noi îi considerăm pe socialiștii români ca pe o parte integrantă a poporului nostru, o parte organică vie dela a cărei funcțiune normală depinde toată structura societății noastre. Ii vom ruga deci pe ei să stărpească la noi bolșevichismul lui Racovski. Bolșevichismul este o excentricitate, o surescenență bolnăvicioasă a socialismului marxist și-a făcut deja examenul în Rusia dovedindu-se ca o plagă pentru omenime. Concepțiile socialiste ale lui Marx nu pot fi traduse în realitate ad litteram, întocmai ca și concepțiile liberaliste ale lui Smits. O societate întocmită după comunismul contemplat de Marx ar duce la un sclavaj și la o tiranie care ar fi tot așa de detestabilă — căci omoară inițiativa individuală — ca și fostele regimuri ungurești pe deoparte, pe de alta cum de detestabilă ar fi o societate în care oricine ar face ce ar voi și libertatea individuală n'ar avea nici o limită — atunci

ar fi făcută imposibilă societatea peste tot. Adevărul este undeva la mijloc și chiar Internaționala din Berna l-a văzut în soliile vremii nouă așa de limpede stilizate de Wilson. Societatea viitoare se va clădi pe temelii tare a dreptului de liberă dispunere de sine al fiecărei națiuni: trebue să se formeze state naționale pentruca să înflorească **toate straturile societății**, trebue să se înlătore sclavajul politic pentruca toți cetățenii să aibă libertatea de mișcare și să ajungă la maturitate intelectuală. Întâia condiție a progresului este deci **desrobirea națională**, după care cu toții ne vom strădui să aranjăm interiorul casei noastre după cea mai dreaptă rațiune. Ne vom simți foarte îndatorați, dacă socialiștii noștri vor opune rezistență spiritului destructiv și imoral al anarhismului lui Racovski — bolșevic fără patrie și scrupule.

Adunarea Națională dela Alba-Iulia să găsească toate clasele sociale înfrățite, unite și hotărîte să proclame desrobirea națională.

Ion Clopoțel.

Zi de zi

Judecata timpului.

Acolo unde elementele deținătoare ale puterii politice au recunoscut spiritul timpului, transformările s'au operat fără sguđuire, chemarea la viață politică a tuturor elementelor s'a făcut fără altă intervenție. În părțile unde persoanele conducătoare s'au încăpăținat în menținerea unor privilegii, de mult anacronice, statul trebue să sufere adânci transformări, cari au intronat în locul ordnei vechi, haosul nerăbdării și primeidiilor. Așa a fost în Rusia, așa e azi la noi.

Dispariția ei a descătușat sufletul popoarelor până acum robite, lume nouă a rupt orice legătură cu lumea veche. Sbirii regimului sclăvieci înțeleg, că rămânerea lor în slujba lumii noue e o imposibilitate. Numele partidelor politice, ale vechiului regim au dispărut din dicționarul parlamentar. Politicianii exponenți ale acelor partide, politicește au pierit. După cum a pierit cu Habsburgii epoca imperialismului maghiar, a subjugării românești, trebue să dispară și vor dispărea și mâinile executive ale puterii urgisite.

Din clădirea veche a statului, acum și nu mai târziu, vor lipsi elementele neapte noiei alcătuirii.

Statul ce trebue să reziste furtunilor tuturor vremurilor va fi zidit doar din granit și nu din bărne putrede.

Selecția aceasta e un imperativ natural. S'au dus din politică vechii politicieni, se vor duce toți funcționarii, cari nu au servit decât unilateral statul, interesele egoiste ale unei clase, ale unei politici ucigătoare.

Selecția aceasta s'a pornit cu cel dintâi val al viforului vremii curățitoare. Și dacă se duc, noi le zicem drum bun.

Noi serbăm învierea dreptății adevărate. Ei formează conductul lung al erei de demult.

Din toate părțile Transilvaniei sosesc știri că funcționarii statului de origine ovrelască ori maghiară renunță de bună voie la oficii, așa notarii, fibirăii, judecătorii. Simțesc și ei suflul vremii de libertate care-i mătură și se roagă de Români să facă bine să le ia locul. Timpul curăță, timpul desleagă problemele cele mai dificile. Până la conferința de pace sperăm să nu mai rămâie nici un funcționar al regimului vechiu unguresc, toți se vor pocăi, și-și vor cere iertare că Români i-au suferit prea mult.

Neiertătoare e judecata timpului...

Francezii resping protestul Germanilor.

Berlin. — Mareșalul Foch se leagă întru toate de punctele contractului de armistițiu și a deobligat pe reprezentanții Francezi, să expereze întru toate împlinirea condițiilor. Nemții n'au a-și face iluzii, fiindcă în fața lor stau dușmanii cari nu au de gând a discuta ci numai a dicta pacea. La cel din urmă protest al Germaniei președintele Franței a pus pe masă protestul zicând:

— *E de prisos să le răspundem!*

Francezii și Germanii.

Berlin. — Ministrul de externe francez Pichon a declarat în o sedință a comisiei afacerilor de externe a camerei, că nici nu vor sta de vorbă cu delegații consiliului muncitorilor și soldaților germani, în privința chestiilor armistițiului. Partidul liberal englez amenință deasemenea pe Germani, că nu vor căpăta pacea, până nu vor convoca adunarea constituantă.

Armata română în Ardeal.

Armata română trecând pasurile Oituzului, dela Ghimes și Dornavatra înaintează în plin avânt.

Trupe regulate române concentrate în Valea râului Moldova au trecut hotarele în mai multe coloane.

Un regiment român trecând strâmtoarea dela Tulgheș a plecat spre Borsec și Valea Muresului.

Coloana română, ce a trecut în 24 Noembrie strâmtoarea dela Ghimes a sosit la Ciucsereda, ocupând orașul.

Ciucsereda, 27 Nov. Ieri după amiază la ora 1 a intrat în oraș un regiment și o baterie română. Trupele române au atitudine prietenoasă față de populație.

Toplița, 27 Nov. — Ieri dimineață la orele 8 și jumătate a sosit în oraș din spre Borsec o patrulă română compusă din 15 soldați. După amiază la orele 3 au intrat în oraș 1500 soldați români, conduși de un colonel. S'a dispus ca din gară să nu plece nici un tren, până la alte dispoziții.

Cluj, 27 Nov. În Ciucsereda a intrat un regiment din armata română, cu artilerie și trenul corespunzător. Soldații au fost adăpostiți în cazarmă, iar oficerii la particulari. Posta, telegraful, trenul sunt sub supraveghierea armatei române.

Toplița, 27 Nov. — Sâmbătă au mai sosit la Ghimes 50 oficeri români, 1500 soldați de infanterie, 150 cavaleriști și 100 artileriști, de unde Duminecă la orele 1 după amiază au plecat spre Ciucsereda. Aceste trupe au sosit ieri în Ciucsereda. În Ghimes a rămas un detașament de 25 soldați.

Budapesta, 27 Nov. Primarul Albei-Iulia, la dorința Consiliului național, a afișat proclamarea regelui Ferdinand.

ORGANIZAREA ROMÂNILOR.**Lăpușnic.**

Locuitorii comunei Lăpușeni s'au constituit în Consiliu național român, formându-și și gardă națională în 8 l. c. Președinte: *Emanuil Suiaga*.

Cuveșdia.

În 4 (17) l. c. s'a constituit Consiliul național român pentru comuna Cuveșdia (cercul Lipova), din următorii membrii:

Ioan Suci preot president, George Tomi învățător notar, Lucian Tomi cand de preot, Vichente Momir, Nicolae Butan și Vasile Avramescu membri.

Chișineu.

Gardele din cercul Chișineu le-a organizat locotenentul dr Stoian Popescu.

Azi toate satele românești din cerc își au gardele lor, absolut neatârnoare de jandarmerie, cu 40-60 de membri cu oficerii noștri în frunte. Ele sunt sufletul satelor și

prin ele conducerea acestora a ajuns românească, tricolorul le dă vioae înfățișare și inaugurarea steagurilor e zi de sărbătoare. La Nădab steagul s'a sfințit la biserică, apoi naintea bisericii i-s'a dat onor de gardiști și acum înfipt pe turn vestește biruință.

Prin munca gardelor paguba făcută în zilele de răsvărire s-a restabilit în bună parte. Muncei cinstite a noastre i se poate atribui, că fostul dominiu al arhiducelui Iosif întâiu în continuă comunicare cu comandamentul central cercual al gardelor, a intrat decurând în legătură directă cu Consiliul național român, cerându-i sprijinul în acțiunile-i viitoare de interesul poporului, dând promisiunea de a îngriji alimentarea publică cu prețuri scăzute și a nu exporta nimic. (boșcu).

Alegerea deputaților

pentru adunarea națională în cercul Chișineului s'a făcut Duminecă la o oră, în grădina oasa adunare, cum n'a mai văzut Chișineul. Au venit în impunătoare conducte gardele sătene și țărănimea cu steaguri românești, muzică și bașterii, în ordine de model, păstrată și în decursul adunării și la întoarcere. Adunarea a fost deschisă de dr Gheorghe Popoviciu, prezidată de protopopul dr. Demetriu Barbu, au mai vorbit dr Ioan Codrean, plugarul Dumitru Muscan, preotul Petru Marșieu și universitarul Gheorghe Popoviciu. Adunarea salutând era de libertate națională, produsă de armele învingătoare ale antantei se declară pe lângă statul unitar democrat al tuturor Românilor cu ștergerea privilegiilor boerești. Privește cu simpatie mișcarea democratică maghiară, dar românimea își are democrația sa românească, și nu se leagă de maghiarime. Cu unanimitate se aleg de deputați avocații dr Gheorghe Popoviciu, dr Adrian Popescu, dr Iustin Marșieu și plugarii Dumitru Muscan și Ignat Bogdan. Dintre cei aproape trei mii de față se mai anunță pentru Alba-Iulia 150 de participători benevoli, dintre cari aproape 100 țărani.

Soborșin, Petriș.

În notariatele Soborșinului și Petrișului s'a făcut organizarea gărzilor noastre naționale în toate satele, mulțămită hărniciei locotenentului Eugen Spinanțu, învățător în Soborșin.

Întâiul vicariat

național român din voința poporului.

În 18 l. c. poporul român din cercul Carărilor s'a întrunit într'o mare adunare națională, sub prezidiul arhidiaconului Romul Marchiș. Adunarea s'a deschis cu imnul național Deșteaptă-te Române, iar după cuvântul prezidiului s'au constituit C. N. R. cercual și Consiliile N. R. comunale.

C. N. R. cercual e constituit astfel: președinte Romul Marchiș vicar, vpreședinte dr. Cornel Pap avocat, notar Demetriu Coltău conducătorul fil. Bihoreana, membrii George Murășan, Alexa Pop, Andreiu Bogdan protopop, Cornel Abrudan paroli, Ambrozie Nicoră învățător, Alesandru Seucan cassar și Valentin Vanca mașinist.

Consiliile comunale s'au organizat 11, în frunte cu reprezentanții din popor.

Parohul Abrudan cetește jurământul și toți cei de față joară solemn credința C. N. R. C.

Dintre vorbirile însuflețitoare, două (a unui mașinist și a unui lemnar) au vărsat toată amărăciunea Românilor din aceste părți împotriva episcopiei de Hajdudorog.

Indignați și mâhniți la culme am fost noi Români rupți din trupul diecezelor românești și alăturați cu forța la episcopia de Hajdudorog, care prin nenumărate mijloace a încercat să ne despartă tot mai mult de neamul nostru de-un sânge și de-o lege — ne scrie corespondentul. — Cu atât ne-a fost mai mare bucuria, că am putut rupe azi lanțurile ce ne rodeau sufletul. Căci cerem, nu lărgirea cătușelor, ci sfărmașarea lor.

Și a hotărât în consecință această adunare, cu un glas, desfacerea tuturor parohiilor

lor românești de episcopia dela Hajdudorog, proclamând cu mare însuflețire acest vicariat național român ca parte constitutivă a provinciei metropolitane din Blaj, sub oblăduirea și scutul C. N. R. C. — După acestea adunarea aclamă de vicar național român pe vrednicul arhidiacon-paroli gr. cat. din Carăii mari pe Romul Marchiș, îndrumându-l să notifice proclamarea forurilor competente pentru recunoașterea legală a acestui prim vicariat național românesc din dorința poporului și până când sfântul Scaun va face reîncorporarea, — să notifice mai departe întregului cler și popor hotărîrea adunării, — iar episcopului de Hajdudorog să-i aducă la cunoștință, că din clipa aceasta poporul românesc nu-i mai recunoaște dreptul de jurisdicțiune asupra sa.

Vicarul din voința poporului mulțumește și ordonează imediat, ca — și până la alte dispoziții — în sf. liturghie și în toate funcțiile bisericești, în locul regelui, să se amintească Consiliul național român central, căruia toți Români i-au jurat credință.

Fericite zile, prevestitoare celor ce o să vină!...

Din Biharia.

Judecând după știrile, ce apar în jurnale, s'ar părea, că și în vremile acestea de sgduitoare renaștere — Bihorul doarme. Adevărul este însă tocmai contrarul. Bihorul e treaz, Bihorul își face datoria. Conștient și cu o sobră însuflețire, pentru că la vremuri mari se cer vorbe puține.

Consiliul național român pentru Oradea mare s'a constituit aici din zilele prime. Toți intelectualii, toți fruntașii clerului și ai poporului din Bihor s'au întrunit în casa dlui *dr. Aurel Lazar*, sub prezidenția căruia s'a constituit sfatul național și consiliul militar românesc. Asemenea consiliu s'a constituit la Beiuș, iar garde naționale aproape în toate comunele românești. Imediat după constituire, membrii consiliului și oficerii gardei naționale au depus jurământul sub un frumos steag tricolor, jurând credință marelui sfat al neamului. S'a trimis apoi un mare manifest către popor. De atunci ședințele și lucrările se urmează în modul cel mai febril. Consiliul național și comandamentul gardei naționale s'au instalat în mai multe odăi din casa comitatului. Soarta, cu cruda ei ironie, a voit ca Români să ocupe tocmai locuința celui mai grandoman tiszaist, a fostului fișpan.

Trecătorii din provincă, preoții și țărani noștri, sosiți la Oradea, stau uimiți și cu privirile pierdute, văzând pe coridoarele casei comitatului felurite placate și avizuri tipărite românești. Doamne, ce zile am ajuns! — esclamă dascălul rural, cu ochii scânteietori de extaz.

Și curg plânsurile de pe sate, curg țărani în deputații, jăluindu-se de atrocitățile gardiștilor și jandarmilor străini. Dela mulți țărani din Șuncuiuș, gardiștii unguri la comanda sublocot. Móricz, au dus vaci, porci grași, mai multe mâji metrice de bucate și găini. Toate acestea d. Móricz le-a recvirat ca „kézizálog” pentru devastarea comisă de făptuitori necunoscuți la prăvălia de consum „Hangya” din sat.

La intervenția momentană a dlui *dr. Lazar*, toate lucrurile li-s'au restituit. Din multimea de nedreptăți și abuzuri, cu cari e maltratată și azi poporul nostru, amintim acest singur caz, ca să se știe ce se 'ntâmplă în Bihor.

Consiliul național dealtcum tine ședințele aproape zilnic și — grație agilului și neobositului prezident — ia în desbatere și rezolvă toate chestiile, toate jalbele și cererile, cari solesc din diferite părți. Poporul își manifestă toată alipirea și încrederea față de conducătorii săi din consiliul național.

În ședința din urmă s'au luat demersurile pentru ținerea alegerilor cercuale și exmiterea reprezentanților clerului și ai poporului la *Marea Adunare Națională* ce se va ține în curând la Alba-Iulia. După toate semnele și pregătirile Bihorul va fi reprezentat cu demnitate la istoricul plebiscit al neamului, care-și va proclama independența și suzeranitatea.

Presă ungurească din capitală și unele fi-tuice jidovești din loc își urmează însă meseria din trecut și continuă să-și hrănească cetitorii cu știri false, cu prognosticuri naive sau fan-

